

PERSONALITĂȚI MARCANTE ALE MEDICINII VETERINARE DIN BUCOVINA, MEMBRI AI ACADEMIEI ROMÂNE (II). PROFESORUL ALEXANDRU CIUCĂ (1880–1972)

Dumitru CURCĂ¹
curca_fiziopat@yahoo.com

ABSTRACT: Alexandru Ciucă studied between 1896–1901 at the School of Veterinary Medicine in Bucharest, where he remarked himself, before delivering his inaugural graduation thesis „Trial serotherapy of the glanders”. His scientific training was completed in France, from 1910 to 1914, while working under the direction of Pasteur disciples such as: Weinberg, Brumpton, Rillet. At the Pasteur Institute in Paris he worked with Roux and Mesnil. In Germany he worked in Berlin in 1914, under the personal direction of Östertag and Neuman from the University of Bonn. He then worked in England between 1927 and 1928, in the field of FMD, at the Lister Institute in London UK, which included original research, which later on became classics.

The young Alexandru Ciucă had the subtle inspiration to be the first in the world to use the reaction of the complement fixation method (CFT – complement fixation test) for the purpose of differentiation in terms of these antigenic types of virus and Sera collected from different groups of guinea pigs inoculated through experimental infection or repeated vaccination with the three antigenic types of known viruses. In 1928, Al. Ciucă succeeded to make the typization of foot and mouth disease virus by the reaction of complement fixation (Bordet and Gengou), data published in „The Journal of Hygiene”, p. 325–338, in London, 08 March, 1929. He thus contributed to the identification of foot and mouth disease virus serotype as well as to the development of corresponding measures for foot and mouth disease prophylaxis.

---

¹ Prof.univ.dr. la Facultatea de Medicină Veterinară din București; membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

In the report entitled „Development of veterinary science during the last 100 years and men that illustrated the progress in this field” (Le developpement de la Science Veterinaire au cours des dernieres cent annees, XVII Congrès mondial vétérinaire, Hannover, aout, 1963), Professor Alexandru Ciucă was included in the Group of 30 prestigious names (R. Vuillaume). After recalling that „In Romania, Alexandru Ciucă gave us a method of treatment in dourine, which effectively resulted in the elimination of this disease in the whole of Europe” the report shows that Professor Ciucă published in Bull. of Int. Epiz. No. 7, pp. 168–193, in 1933, a scientific paper entitled „The dourine”, in which he presented the symptoms of the disease and the methods of reducing the incidence of dourine in horses in Romania through appropriate treatments with subtoxic doses of neosalvarsam, results cited and commented in the Treaty of infectious diseases of Manninger and Mócsy, 1959.

KEYWORDS: Ciucă Alexandru, foot and mouth disease, reaction of the complement fixation method, dourine

Bucovina istorică desemnând partea de nord-vest a Moldovei medievale, era la data anexării ei de către Habsburgi, în anul 1774, o parte constitutivă a Principatului Moldovei. Toponimul slav „*Bucovina*„ = „*Țara Fașilor*„, denumire preluată ulterior de către austrieci cu aceeași semnificație („*Buchenland*„), este atestată documentar pentru prima dată într-un document emis de cancelaria domnească a Moldovei din timpul lui Roman I Mușat (la 30 martie 1392), prin care dăruiește lui Ionaș Viteazul 3 sate, aflate pe apa Siretului, „în sus până la *bucovina cea mare*”, pe unde se arată drumul de la Dobrinăuți. [24].

Prin urmare, istoria Bucovinei din perioada 1359–1774 era parte integrantă din istoria principatului moldav, de la întemeierea țării și până la anexarea provinciei de către Imperiul Habsburgic. Odată cu debutul administrării habsburgice numele nu se impune decât treptat, o vreme continuându-se și utilizarea în paralel a unor denumiri mai vechi, precum: Țara de Sus/Țara Moldovei, Plonina, Cordon/Cordun și Arboroasa, acest ultim apelativ este reafirmat de un grup de studenți români de la Cernăuți: Ciprian Porumbescu, Zaharia Voronca, Constantin Morariu, care au înființat societatea studențească cu același nume, ARBOROASA,

în anul 1875. Bucovina este un vechi teritoriu românesc, locul de început al statului feudal Moldova, aici aflându-se vechile capitale ale acestuia (Baia, Siret, Suceava), de asemenea se găsesc marile ctitorii domnești, precum și gropnițele primilor descălecători ai Moldovei.

În anul 1774, Imperiul Habsburgic a „rupt” prin viclenie acest teritoriu din trupul Moldovei, stăpânindu-l până în anul 1918, când Bucovina revine necondiționat și pe vecie la Patria mamă, România, prin votul unanim al Congresului General al Bucovinei, consfințită de Moțiunea Congresului citită de patriotul bucovinean Iancu Flondor, la 28 noiembrie 1918, în sala sinodală (de marmură) a Palatului Mitropolitan din Cernăuți.

Ulterior, în anul 1940, Nordul Bucovinei a fost ocupat de către URSS conform actului adițional (secret) al Pactului Ribbentrop-Molotov încheiat la 23 August 1939, situație care a determinat o migrare/strămutare/deportare a populației băștinașe românești și în special a vârfurilor intelectualității românești, fie spre România, fie spre Occident, iar cei rămași pe loc au devenit victime ale represiunilor cumplite la care s-au dat ocupanții.

După anul 1989, au fost tipărite o serie publicații, pe bază de documente, ce reflectă viața bucovinenilor în vremea stăpânirii habsburgice, astfel cu sprijinul Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului din România, în prestigioasa editură „EDITURA PRINCEPS EDIT IAȘI”, au apărut sub redacția reputatului profesor Emil Satco, două volume din *Enciclopedia Bucovinei*, volumul 1 cuprinzând 693 de pagini, iar volumul 2 cuprinzând 767 de pagini. Lucrarea cuprinde un număr impresionant de informații privitoare la viața și opera bucovinenilor (fie născuți pe aceste meleaguri, fie a celor care au activat în Bucovina), din domeniul culturii, artei, științei, teologiei, social-politic, economic etc., sunt menționați în această capodoperă de mare anvergură pentru bucovineni și unii dintre medicii veterinari marcanți, născuți sau care au activat în Bucovina, printre aceștia și Alexandru Ciucă. [4], [9], [14], [15].

Profesorul univ. dr., Alexandru Ciucă (*Fig. nr. 1*), s-a născut la 23.08.1880, în comuna Săveni, fostul județ Dorohoi (actualmente Județul Botoșani). Părinții: Platon și Elena au fost amândoi învățători în comuna Săveni. Alexandru Ciucă a urmat școala primară din comuna Săveni.

Apoi a urmat studiile secundare la Liceul „August Treboniu Laurian” din Botoșani, dar le-a terminat la Liceul internat „Costache Negruzzi” din Iași.

Fig. nr. 1 – Profesorul Alexandru Ciucă (1880–1972), în anul 1921 când a devenit profesor universitar.

În anul 1896/1987 a fost admis ca student bursier al Școlii Superioare de Medicină Veterinară din București, unde s-a remarcat astfel încât, chiar în anul 1901 înainte de absolvire și de susținere a tezei inaugurale în anul 1902, a fost numit preparator la Catedra de Anatomie patologică, Patologie generală și Microbiologie, condusă între anii 1900–1936 de Prof. Paul Riegler. În anul 1902 își susține teza de absolvire intitulată: „*Încercări de seroterapie în morvă*”, în prezent păstrată la Biblioteca Academiei Române. Ciucă, Alexandru P. (1880–1972), Biblioteca Academiei Române (18). 12823 ~ Încercări de seroterapia morvei (Prin amestecuri de seruri). Teza pentru obținerea titlului de medic veterinar de Alexandru P. Ciucă. București (Tip. Viitorul Nicolae N. Voicu), 1902. (23,5 × 16). 56 [–58] p. (Școala Superioară de Medicină Veterinară, nr. 140) (II 412665).

Activitatea didactică

La absolvirea Facultății, în anul 1902, este numit preparator la Catedra de Anatomie patologică, Patologie generală și Microbiologie condusă de către prof. Paul Riegler.

Își începe activitatea științifică foarte timpuriu ca preparator de seruri și vaccinuri de uz veterinar. A fost foarte apreciat de profesorul Paul Riegler pentru muncă, sârguință, devotament, inteligență.

Continuându-și neîntrerupt activitatea didactică pe diferite trepte ale ierarhiei universitare;

– a lucrat un timp scurt (1903) ca *șef de lucrări* la Catedra de Fiziologie condusă de prof. Ioan Athanasiu;

– iar din 1904 până în 1910 în aceeași calitate la Clinica Bolilor Infecțioase condusă de prof. Constantin Șt. Motaș;

– între 1910 și 1921, a funcționat ca Șef de lucrări la Catedra de Anatomie Patologică, Patologie generală și Microbiologie condusă de prof. Paul Riegler.

În anul 1921, la 1 noiembrie, Alexandru Ciucă devine profesor la Catedra de Igienă și Patologie Experimentală de la Facultatea de Medicină Veterinară din Univeritatea București, unde-și desfășoară activitatea până în anul 1932.

Prof. Alexandru Ciucă a publicat în 1929 cursul de Higiena animalelor domestice. Aportul prof. Alexandru Ciucă la dezvoltarea Igienei animalelor ca știință, s-a concretizat și prin înființarea și conducerea secției de Igienă și Alimentație în cadrul Institutului National Zootehnic (1929–1932), unde s-au pregătit bazele viitoarelor tehnologii moderne de tip intensiv privind creșterea și exploatarea animalelor. Redactează în anul 1931 un Curs de Patologie Experimentală (litografiat), pentru studenții Facultății de Medicină Veterinară din București. [1], [2].

După anul 1931, în urma decesului prof. Constantin Șt. Motaș, începând din anul universitar 1932/1933, Alexandru Ciucă devine șeful Catedrei de Patologie și Clinica a Bolilor Contagioase, Poliție sanitară, Medicină legală și Jurisprudență, a Facultății de Medicină Veterinară din București. [23].

După decesul prof. Paul Riegler la 18.10.1936, la conducerea Catedrei de Anatomie patologică și Microbiologie este însărcinat cu suplinirea postului, profesorul Alexandru Ciucă, avându-l ca șef de lucrări pe dr. Mihai Mihăilescu (numit de la data de 1.10.1922), iar ca preparator pe Lupu Aurel numit de la data de 1.06.1932. [3].

Din anul universitar 1938/1939 se reorganizează catedrele, astfel nr. 13 Catedra de Anatomie Patologică și Patologie generală va fi condusă de prof. Mihai Mihăilescu numit în noiembrie 1938.

Profesorul Alexandru Ciucă desfășoară, ca și profesorii Riegler și Cantacuzino, o prodigioasă activitate didactică în cadrul căreia recrutează și promovează tineri studenți valoroși, care ulterior au devenit și ei personalități ale științei veterinare românești. [25], [27].

Între anii 1944–1946, prof. Al. Ciucă redactează *Cursul de Patologia Bolilor infecțioase a Animalelor Domestice* (București ediția a II-a), în 5 volume cu un total de 1690 pagini.

În fața dificultăților provocate de cel de-al II-lea Război Mondial și ulterior a consecințelor sale, prof. Al. Ciucă a rămas pătruns de încredere în progresul învățământului, mai ales atunci când a primit sarcina de a conduce Facultatea de Medicină Veterinară din București, în calitate de Decan (1943–1946), bazându-se pe forța științifică a noilor valori profesionale (17).

Prof. Al. Ciucă a fost în aceeași perioadă și președintele Societății de Medicină Veterinară din România (1943–1946), preocupându-se alături de ceilalți membri ai Comitetului Societății de Medicină Veterinară de buna gestionarea a Societății și mai ales a Căminului Medicilor Veterinari din B-dul Elisabeta.

„*Casa medicilor veterinari*” sau „*Căminul Asociației medicilor veterinari*” din B-dul Elisabeta nr.33, sectorul 5, București, s-a construit între anii 1929–1932 prin contribuția medicilor veterinari – membri ai Asociației Generale a Medicilor Veterinari din România, care au subscris lunar, timp de 10 ani câte 5% din salariile lor. Planurile construcției au aparținut Prof. arhitect Constantin Iotzu, iar lucrările au fost efectuate de către Antrepriza Ing. A. Ioanovici. Clădirea a fost ocupată temporar și parțial, prin închiriere, de către Ministerului Justiției. Iar după 1948, au rămas de-a binelea până în 1989, iar acum are o altă destinație tot a Ministerului Justiției, dar, care nu înțelege să o cedeze proprietarului de drept, care este Asociația Generală a Medicilor Veterinari din România.

Între obiectivele principale ale Legii învățământului din 3 august 1948, „*Decretul nr. 175*” s-au aflat: formarea tinerilor în spirit comunist, controlul strict al școlilor elementare, medii și superioare, prin suprimarea autonomiei universitare, precum și asigurarea cadrelor pentru planul de industrializare, prin extinderea învățământului tehnic mediu și superior.

Școlile particulare, inclusiv cele confesionale sunt naționalizate, Academia Romană este dusă în derizoriu, profesorii vechii orânduiri sunt trimiși în închisori, printre care și prof. Alexandru Ciucă. De o deosebită importanță s-a dovedit a fi articolul 32 care prevedea în mod expres: „*Actualele facultăți și școli de învățământ superior vor fi restructurate conform prezentei legi.*”

În acest scop, se vor putea desființa catedre inutile, altele vor putea fi raționalizate după necesități, sau se vor crea catedre noi”.

Această dispoziție oferea calea legală pentru epurările cadrelor didactice „*necorespunzătoare*”, acțiune care avea un scop precis – eliminarea

persoanelor care prin autoritatea lor morală puteau influența pe elevi și studenți.

– Conform legii învățământului din 3 august 1948, se înființează Facultatea de Zootehnie, iar împreună cu Facultatea de Medicină Veterinară formează Institutului de Zootehnie și Medicină Veterinară din București IZMVB, al cărui prim Rector a fost Prof. dr. Ilie Popovici, până la 01.12.1950.

– Este transferat de la IZMV Arad, prof. dr. Oprescu Aurel, titular la disciplina de Parazitologie, care va conduce IZMVB în calitate de rector, în perioada 01.12.1950-decembrie 1951; după care IZMVB se unește cu Facultatea de Agricultură, formând Institutul Agronomic, apoi din anul 1952 funcționează până în 1990, sub numele de Institutul Agronomic „Nicolae Bălcescu” din București. [11].

Odată cu intrarea în vigoare a noii Legi a învățământului, din anul 1948, consecutiv instalării noului regim politic în România, profesorul Al. Ciucă este îndepărtat definitiv din învățământ, iar în locul său este numit la catedră prof. dr. Ilie Popovici (care a activat în Laboratoarele de diagnostic sanitar-veterinar din Chișinău și Iași), totodată a fost numit și rector al noului institut înființat, Institutul de Zootehnie și Medicină Veterinară din București (după modelul sovietic).

Specializări în țară și în străinătate

Al. Ciucă a activat în ambianța creatoare a Institutului de Patologie și Bacteriologie fondat și condus de Victor Babeș, începând cu anul 1887, unde activau atât medicii umani cât și medicii veterinari.

Institutul de Patologie și Bacteriologie a fost conceput ca o școală practică superioară pentru toți specialiștii din domeniul sanitar uman și veterinar [8], un institut medical complex asemenea Institutului Pasteur de la Paris, având secții de:

– Secția I-a, pentru „*cercetarea bolilor infecțioase la om*”, denumită ulterior „secția de bacteriologie și anatomie patologică” unde o perioadă a lucrat Gh. Marinescu;

– Secția a II-a pentru „*cercetarea bolilor infecțioase ale animalelor*”, condusă succesiv de medicii veterinari: dr. Constantin Starcovici; dr. Ion Șt. Furtună și dr. Paul Riegler.

– Secția a III-a de „*chimie patologică și biologică*”, condusă de Aurel Babeș (fratele mai mare a lui Victor Babeș), doctor în chimie, fost elev al lui Bunsen, la Heidelberg;

– Secția a IV-a pentru „*tratamentul antirabic*”, condusă de doctorul Emil Pușcaru.

Ulterior, Institutul de Patologie și Bacteriologie a fost structurat pe următoarele secții:

- anatomie patologică;
- bacteriologie;
- vaccinare antirabică;
- patologie veterinară;
- serologie și chimie.

În timp, o parte din aceste domenii au fost preluate de alte instituții, apărute ulterior, având ca model Institutul „*Victor Babeș*”: Institutul Cantacuzino, Institutul de Igiena și Sănătate Publică, Institutul de Virusologie, Institutul Pasteur.

Datorită importanței contribuțiilor aduse la promovarea științelor medicale în domenii complexe ca: anatomia patologică, bacteriologia, virusologia, imunologia, igiena, patologia comparată și chiar istoria medicinei, renumele „Institutului de Patologie și Bacteriologie” condus de dr. Victor Babeș a depășit în scurt timp granițele țării. [7].

Institutul a fost capabil să satisfacă cerințe medicale stringente ale epocii: profilaxia bolilor contagioase, combaterea turbării, asigurarea metodelor de control și testare spre a se furniza apa potabilă curată pentru locuitorii Bucureștiului, prevenirea și tratarea unor boli ale animalelor. [10], [12].

Al. Ciucă a colaborat cu specialiștii din primul Institut de cercetare al Principatelor Unite Române, din domeniul medicinei și biologiei fondat și condus de Prof.dr. Victor Babeș, a activat apoi și în Laboratorul de Medicină Experimentală înființat în anul 1901 de prof. Ioan Cantacuzino. Aici într-o comunitate științifică și de lucru de mare dinamism inovator, alături de alți valoroși creatori din biomedicina românească, între care Al. Slătineanu, D. Danielopolu, N. Gh. Lupu, C. Ionescu-Mihăești, fratele său mai mic – Mihai Ciucă ș.a.

Al. Ciucă participă la cel de-al II-lea Congres Național de Medicină Veterinară, București 14–18 octombrie 1904, precum și la precum și la cel de-al III-lea Congres Național de Medicină Veterinară, București, 19–21 mai 1913. (*Fig. nr. 2*)

Pregătirea sa științifică a fost completată în perioada 1910–1914 în Franța, în laboratoarele Institutului Pasteur din Paris (cutuma lui L.

Pasteur: „*Medicul uman salvează omul, medicul veterinar salvează omenirea*”), la profesorii Pierre Paul Émile Roux (1853–1933) și Félix Étienne Pierre Mesnil (1868–1938).

Fig. nr. 2 – Participanții la cel de-al III – lea Congres Național de Medicină Veterinară, București, 19–21 mai 1913

De asemenea, în Școlile Naționale de Medicină Veterinară Alfort și Toulouse, precum și la Facultatea de Medicină din Paris, lucrând sub îndrumarea unor „pasteurieni” celebri ca profesorii: Michel Weinberg (1868–1940), a unor savanți de renume mondial ca: Alexandre Joseph Emile Brumpt (The Paris Descartes Faculty of Medicine, 1897–1951), Louis-Joseph Alcide Raillet (1852–1930).

În Germania a lucrat sub direcțiunea profesorilor: Robert von Östertag (1864–1940), la Berlin, în problema inspecției cărnurilor (1914) și apoi la dr. Rudolf Otto Neumann (1868–1952), de la Universitatea din Bonn.

Al. Ciucă efectuează între anii 1927–1928, un stagiu de specializare la Institutul Lister din Londra (unde studiază febra aftoasă), realizând cercetări originale, devenite clasice, punând la punct tehnica RFC pentru identificarea serotipurilor de virus aftos. Rezultatele obținute le publică într-o prestigioasă revistă medicală engleză: „The Journal of Hygiene”, p. 325–338, in London, 08 March, 1929.

Fondator de instituții de cercetare și producție de interes național

Al. Ciucă a participat activ la înființarea Institutului „Pasteur” din București (1908–1910) și încă mai înainte, la prepararea în țară a produselor biologice (seruri, vaccinuri, alergene), de uz veterinar, fiind ca mâna dreaptă a prof. Paul Riegler. Institutul pentru prepararea sero-vaccinurilor și produselor biologice pentru animale „Pasteur” s-a înființat în baza Legii din 27 mai 1909.

În anul 1913, în perioada primului război balcanic, participă la combaterea holerei pe front; a contribuit la *marea experiență românească* alături de prof. I. Cantacuzino și colaboratorii acestuia, conducând cu rezultate strălucite, un laborator de campanie; în această acțiune și-a câștigat respectul și admirația comandanților militari. [13], [22].

În timpul Primului război mondial a participat, de asemenea, la producerea serurilor și vaccinurilor pentru armată și populație.

În 1921, alături de profesorii I. Cantacuzino și C. Ionescu-Mihăești a participat la înființarea și organizarea Institutului de seruri și vaccinuri „Dr. Cantacuzino”.

În perioada imediat următoare, 1921–1926 a fost cel care a organizat în detaliu fiecare secție și laborator (*Fig. nr. 3*), deoarece prof. Cantacuzino era absorbit de profesorat și de activitatea antiepidemică internațională, iar C. Ionescu Mihăești, desemnat director adjunct, se afla ca bursier Rockefeller în S.U.A.

În acea perioadă, prof. Al. Ciucă a organizat din anul 1923 și Secția de Patologie Comparată cuprinzând serviciul de producție a serurilor terapeutice, pe care a condus-o, cu unele întreruperi, până în 1968.

La sugestia profesorului Alexandru Ciucă, se cere Ministerului Sănătății, sistarea importului de seruri și vaccinuri de la firme străine, necesarul respectiv urmând a fi asigurat de serurile și vaccinurile produse în Institutul „Dr. Cantacuzino”, ceea ce va reprezenta un succes, atât terapeutic, cât și financiar.

În Institutul Cantacuzino, în cadrul Secției de Patologie Comparată organizează la Băneasa, după propria-i concepție, o stațiune de hiperimunizare a animalelor, în vederea preparării serurilor terapeutice, ceea ce a reprezentat o mare realizare pentru acea vreme. Stațiunea Băneasa este o unitate separată teritorial a Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Microbiologie și Imunologie „Cantacuzino”, din structura căreia face parte. Stațiunea Băneasa nu are personalitate juridică și nici autonomie financiară. [16], [19].

Fig. nr. 3 – Prof. Al. Ciucă la locul de muncă în Institutul Cantacuzino

Stațiunea Băneasa a fost construită în 1923 de către profesorul Alexandru Ciucă, după modelul similar al Stațiunii Remoulin a Institutului Pasteur din Paris. Terenul pe care a fost construită ferma a fost donat de către Casa Regală a României. Aproape 80% dintre clădirile actuale ale Stațiunii Băneasa au fost construite între anii 1923–1925.

Scopul pentru care a fost construită ferma și principală activitate a acesteia la începuturi a fost hiperimunizarea cabalinelor pentru obținerea de seruri terapeutice. Vârful activității a fost atins în anii 1950–1960 când Stațiunea Băneasa adăpostea 600 de cabaline.

Alte specii de animale adăpostite în cursul timpului în cadrul Stațiunii Băneasa și utilizate în scopuri de producție, științifice și experimentale au fost: *primate non-umane*, câini, ovine, caprine, vipere, găște, porumbei, găini, curcani, cobai, șoareci, șobolani, hamsteri. Suprafața totală a Stațiunii Băneasa este de 11 hectare din care 6 hectare construcții, iar 5 hectare teren arabil pe care se produce masa verde necesară furajării animalelor și orzul masă verde necesar producției de sol natural.

Stațiunea Băneasa are centrale proprii de producere a apei calde, aburului tehnologic și a căldurii, centrale pe gaz metan. Apa provine din puțurile proprii (un puț de mare și unul de medie adâncime), stație de hidrofor pentru distribuția apei și o rețea proprie de canalizare prin care

apa se devarsă după stația de decantare și clorinare în rețeaua orașului București.

Ferma are acum o crescătorie de cobai, o crescătorie de iepuri, o crescătorie de șoareci și șobolani, adăposturi pentru cabaline, bovine și ovine, o fabrică de nutrețuri combinate granulate, birouri laboratoare 2 clădiri locuințe de serviciu, dependențe.

În prezent, activitatea Stațiunii cuprinde:

A. Producția de seruri și alte derivate de sânge care include:

– seruri de diagnostic microbiologic și imunochimic obținute de la cai, berbeci și iepuri; – seruri normale de animale (bou, cal, iepure) – alte derivate de sânge (hematii de berbec, de cal, de iepure, de cobai, de păsări etc.);

B. Producția de animale de laborator:

– șoareci, șobolani și hamsteri, ce sunt indemni de organisme patogene specifice (SPF), crescuți în Animaleria Băneasa, unitate de creștere de tip special, prevăzută cu „barieră sanitară”; – cobai și iepuri convenționali, crescuți și întreținuți în condiții de microclimat controlat.

C. Activitatea de cercetare se realizează în principal prin efectuarea de proceduri experimentale pe animalele de laborator și crearea de modele experimentale

D. Producția de furaje combinate granulate pentru animale de laborator asigurată prin propria fabrică de nutrețuri combinate și activitatea de depozitare a materiilor prime necesare și a produselor finite.

INCDMI Cantacuzino prin FNC-ul din Stațiunea Băneasa este prestator de servicii fabricare PVM, CPVM și Nutrețuri combinate pentru NUTRISTAR România SRL, exportator către Republica Moldova, prin firma IM FRANCE CRISTAL.

E. Activitatea administrativ gospodărească, pază, serviciu tehnic, compartiment auto inclusiv depozități de materiale diverse și de furaje concentrate și fibroase.

F. Activitatea de exploatare a terenului agricol (cca 5 ha.) cuprinde tehnologii agricole de cultivare a terenului arabil și de recoltare a furajelor.

Toate aceste realizări sunt prezentate într-un prim raport, din anul 1924, intitulat „*Activitatea serviciului de sero-vaccinare pentru profilaxia bolilor molipsitoare ale animalelor în România*”, prezentat la Congresul de la Cluj, cât și într-un al doilea raport din anul 1934.

În anul 1944, în timpul celui de al doilea război mondial, pentru obținerea serului antitetanic, au fost imunizați peste 2000 cai în vederea

asigurării dozelor necesare de ser hiperimun pentru ostașii armatei române și populației [26].

Prof. Al. Ciucă a participat în colaborare cu profesorii Paul Riegler, C. Șt. Motaș și dr. N. Străulescu la prepararea serului și vaccinurilor antirujetic de uz veterinar și uman, anticărbunos, antivariolic ovin, antitetanic, cât și a maleinei etc.

Prof. Al. Ciucă a fost director adjunct al Institutului Cantacuzino până în anul 1952 când a fost dat afară din Institut, a făcut închisoare, iar apoi a fost trimis ca simplu medie veterinar în Nordul Moldovei, la îngrășătoria de porci Burdujeni-Suceava, perioadă în care a suferit un accident grav de tren, în care și-a pierdut brațul drept.

A revenit în Institutul Cantacuzino, în anul 1957, iar în 1962, după moartea profesorului C. Ionescu-Mihăiești, a devenit directorul general al Institutului „*Dr. Cantacuzino*” (1962–1964).

A contribuit de asemenea, la înființarea Institutului Național Zootehnic (INZ ulterior ICZ) în anul 1927, funcționând ca subdirector în perioada 1929–1932 și șef al Secției de Igienă și Alimentație, definindu-i configurația organizatorică, obiectivele și tematica științifică

Contribuția esențială a prof. Al. Ciucă ca igienist și nutriționist, a fost materializată în proiectarea și elaborarea tehnologiilor de creștere și exploatare a porcilor, de creștere și îngrășare a tineretului taurin și de îngrășare a taurinelor adulte în sistem intensiv.

Aportul prof. Alexandru Ciucă în dezvoltarea Igienei animalelor ca știință, s-a concretizat și prin înființarea și conducerea secției de Igienă și Alimentație în cadrul Institutului Național Zootehnic (1929–1932), unde s-au pregătit bazele viitoarelor tehnologii moderne de tip intensiv privind creșterea și exploatarea animalelor.

Adevărata valoare de igienist și de manager la nivel de macrostructură, prof. Alexandru Ciucă a demonstrat-o în 1952, când a acceptat funcția de ef de serviciu Zootehnic și Sanitar Veterinar la întreprinderea de Comerț Exterior „Prodaliment” din cadrul Ministerului Comerțului Exterior. Întreprinderea Prodaliment avea sarcina de a crește în condiții de mare eficiență economică taurine și porcine, în special pentru export, ca animale vii și carne, carcasă sau prelucrată.

Această sarcină asumată de prof. Alexandru Ciucă, a dovedit încă odată, o altă fațetă a personalității sale, patriotismul, responsabilitatea civică și curajul.

Împreună cu colectivul de medici veterinari pe care și l-a ales dintre foștii săi studenți, a pus bazele unor studii tehnico-economice și proiecte care s-au materializat în mari unități zootehnice de tip intensiv-industrial așa cum au fost: ferme de 3.000 scroafe, unități de creștere și îngrășare a porcilor de până la 60.000 de animale pe an, îngrășătorii de taurine de până la 5.000 de animale.

Conform HCM nr. 1108 din 1952, Ministerul Agriculturii, Ministerul Industriei Alimentare și Ministerul Comerțului Exterior trebuiau să organizeze îngrășătorii de porci în toată țara, cu capacitate de 1 milion porci. Realizarea acestui obiectiv din punct de vedere tehnico-organizatoric și-a asumat-o prof. Alexandru Ciucă.

Activitatea de cercetare științifică și cea publicistică

Pentru a prezenta și aprecia activitatea științifică a profesorului Alexandru Ciucă trebuie făcut efortul de a privi preocupările acestuia, cu ochii începutului de secol 20 și nu cu cei de la începutul mileniului al treilea și anume:

- în 1909 începe studii referitoare la seroterapia septicemiei gonococice experimentale;
- în 1942 studiază aspecte legate de profilaxia peștei porcine;
- întreprinde cercetări referitoare la prepararea vaccinului antipoliomielitic (printre ultimile lucrări).

Printre alte aspecte abordate, mai pot fi citate: bolile bacteriene și virale: morva, antraxul, febra aftoasă, holera avară, pesta porcină, tuberculoza; bolile parazitare: durina (*Trypanosoma equiperdum*), cenuroza, piroplazmoza. [10], [12], [28].

De asemenea se preocupă de aspecte de pionierat predominant pragmatice legate de:

- diagnostic, profilaxie, terapie (chimioterapie și seroterapie), prepararea unor vaccinuri și seruri de uz uman și veterinar (vaccin antirujetic, anticărbunos, ser antivariolic ovin, ser antitetanic);
- probleme de imunotogie și imunopatologie, epizootologie, de fenomene de anafilaxie apărute la animale pe parcursul sero-vaccinării anticărbunoase, de aspectele de anti-anafilaxie prin utilizarea metodei Besredka, imunitatea activă a câinelui vis-a-vis de piroplazmoza canină, anafilaxia hidatică experimentală, serodiagnosticul echinococoziei.

În anul 1947, în colaborare cu C. Ionescu-Mihăiești semnaleză epidemii de antrax la om, în județele Gorj, Botoșani și Constanța, cât și persistența

unor focare limitate în alte județe cu înregistrarea unor recrudescențe a îmbolnăvirilor la animalele domestice ca urmare a nerespectării prescripțiilor sanitare esențiale. Studiind epidemiile de antrax la om, a reușit să descrie foarte corect și analitic cauzele declanșatoare, simptomele clinice, formele clinice (pulmonare, intestinale, cutanate), modalitățile de diagnostic și tratament cu sublinierea eficacității seroterapiei cu ser anticărbunos homolog. Abordează de asemenea și studii referitoare la efectele chimioterapiei în unele boli parazitare cu referire specială la tratamentul durinei cu salvarsan, arasminol, arseno-benzol, novo-arseno-benzol și neosalvarsan.

Profesorul Alexandru Ciucă poate fi considerat unul dintre inițiatorii chimioterapiei la noi în țară. Între anii 1908–1914 (la vârsta de 28–34 ani) publicase deja 50 % din lucrările sale, între 1902–1963 a publicat 47 lucrări dintre care 31 originale ca prim autor. A făcut parte din colectivul de redacție al revistei: *Archives Roumaines de Pathologie Experimentale et Microbiologie*. Printr primele lucrări științifice se numără articolul „La morve expérimentale des animaux bovins” publicat în Revista ARHIVA VETERINARĂ, anul II, nr.2, București, 1905.

Prof. Al. Ciucă a fost un om foarte activ, canalizându-și cu predilecție energia către activități didactice și organizatorice.

În anul, 1924, din inițiativa Asociației Generale a Medicilor Veterinari din România, a cărui președinte era dr. Ionescu Gh. Brăila, *organizează primul Congres Național Zootehnic și Igienă Veterinară, care s-a desfășurat în zilele de 12–14 Septembrie 1924, la Cluj, unde Prof. Al. Ciucă a fost unul din cei 8 vicepreședinți ai Congresului*. Concomitent cu acest Congres, a avut loc și Expoziția Zootehnică a Ardealului și Banatului. [16], [18].

Valoarea activității științifice a profesorului Alexandru Ciucă trebuie apreciată prin:

- aspectele pragmatice ale studiilor sale care aduc dovezi experimentale de mare importanță atunci când se apreciază valoarea terapeutică a serurilor imune ca „arme biologice” (puțin cunoscute la acea vreme) în lupta contra bolilor infecțioase;

- sublinierea proprietăților preventive și mai ales curative ale acestor seruri; a adus un aport deosebit la studiul condițiilor necesare pentru obținerea unor seruri imune cu valoare terapeutică ridicată, a făcut analize minuțioase asupra factorilor care influențează procesul de producție;

- la stabilirea metodologiei cele mai adecvate pentru combaterea și eliminarea unor boli infecto-contagioase la om și animale (ex. cea a

epidemiilor de antrax din 1947, în județele Gorj, Botoșani, Constanța cât și semnalarea recrudescenței acestor îmbolnăviri în zone unde nu au fost respectate prescripțiile sanitare esențiale;

– combaterea unor grave cazuri de îmbolnăviri și demonstrând totodată că măsurile igienico-sanitare riguroase asociate cu vaccinuri preparate direct din sușa existentă în focar au putut determina limitarea, focalizarea epizootiei și stingerea în cele din urmă, a focarelor de boală.

La numai 8 ani de la descrierea de către Ch. Richet și P. Porter a fenomenelor de anafilaxie, încadrate ulterior în grupa reacțiilor de hipersensibilitate de tip imediat (șocul anafilactic), profesorul Alexandru Ciucă și dr. D. Alexandrescu semnalează existența acestor reacții anafilactice și la bovine și cabaline. Astfel din 70.000 bovine imunizate anticărbunos, la reinoculările cu ser imun, cinci ani mai târziu, 10% din animale au dezvoltat reacții de tip hipersensibilitate imediată și într-un număr de cazuri, sfârșitul a fost letal. Pentru a preveni apariția acestui tip de reacții, profesorul Alexandru Ciucă studiază posibilitatea desensibilizării prealabile a animalelor înainte de reinocularea cu ser, prin administrare de cantități mici de ser anticărbunos, evitându-se astfel instalarea șocului anafilactic și moartea animalelor.

Publică în această direcție împreună cu colaboratorii 7 (șapte) lucrări științifice.

Multe din rezultatele cercetărilor profesorului Al. Ciucă, deși obținute cu mai mult de opt decenii în urmă, își păstrează încă și astăzi actualitatea.

Nu împlinesc încă vârsta de 32 de ani, în anul 1912, când celebrul fiziopatolog francez Charles Richet, laureat al Premiului Nobel pentru descoperirea anafilaxiei, semnală în tratatul său dedicat acestui subiect: *L'Anaphilaxie*, Masson Ed., Paris, 1912, p. 73., că „Al. Ciucă și dr. D. Alexandrescu sunt primii în lume care au observat și studiat fenomene de anafilaxie la bovine”.

Dar lucrarea capitală este cea realizată la Institutul Lister din Anglia, în anul 1929, și publicată în limba engleză. De la începutul secolului XX, se cunoștea faptul că atât imunitatea activă cât și cea pasivă, obținute prin vaccinuri sau respectiv prin inocularea de seruri imune la animalele sensibile la infecția de tip febră aftoasă, dădeau rezultate inconstante și anume: uneori animalele imunizate erau protejate, rămânând, în cazul unui contact ulterior cu respectivul virus, rezistente la boală, iar altele făceau forme clinice grave, similare celor de la animalele neprotejate.

Aceste aspecte sugerau existența mai multor sero-tipuri de virus de febră aftoasă, diferite între ele din punct de vedere antigenic. Dar acest lucru trebuia dovedit.

Tânărul Alexandru Ciucă are subtila inspirație de a folosi, primul în lume, reacția de fixare a complementului (RFC) în scopul diferențierii din punct de vedere antigenic a acestor tipuri diferite de virus și de seruri recoltate de la diferite loturi de cobai inoculați fie prin infecție experimentală, fie prin vaccinări repetate cu cele trei tipuri antigenice de virus cunoscute.

Alexandru Ciucă constată că serurile animalelor hiperimunizate sau trecute prin boală au reacționat pozitiv și specific numai cu virusul homolog, dar nu și cu celelalte tipuri antigenice, în timp ce reacțiile au fost totdeauna negative atunci când s-au folosit seruri normale de cobai (recoltate de la animale neimunizate).

Astfel metoda RFC rămâne metoda de elecție pentru determinarea tipului antigenic al virusului febrei aftoase, metoda fiind ulterior extinsă și la determinarea tipurilor antigenice virale pentru alte virusuri patogene umane și animale. [13], [21].

Profesorul Alexandru Ciucă a adus astfel o contribuție remarcabilă la dezvoltarea metodelor de diagnostic imunologic, deschizând noi orizonturi de cercetare, la nivel nu numai național dar chiar și mondial, metoda RFC pentru determinarea tipurilor antigenice virale devenind universal cunoscută și fiind introdusă în practica curentă.

Făcând un salt de 50 de ani de la data când Ch. Richet impunea numele lui Al. Ciucă în circulația mondială a valorilor științifice, ajungem în 14–21 august, 1963, când R. Vuillaume, la cel de-al 17-lea Congresul mondial veterinar, ținut la Hanovra, omagia în plenul său opera savantului român.

În raportul de deschidere intitulat „*Dezvoltarea științelor veterinare în cursul ultimilor 100 de ani și a personalităților care au ilustrat progresul în acest domeniu* (vol. I, p. 8), a cuprins și pe prof. Al. Ciucă în grupul celor 30 de nume prestigioase (R. Vuillaume, *Le développement de la Science Veterinaire au cours des cent dernieres annees*, XVII Congres Mondial Veterinaire, Hannover, aout, 1963, Rapports, vol. I, p. 8).

Președintele AMMV, profesorul francez R. Vuillaume a trecut în revistă personalitatea și creația științifică a următorilor: Ramon (Franța), cel care a preparat anatoxinele larg utilizate și în medicina umană, Fr. Löffler (Germania), descoperitorul virusului febrei aftoase, Camille Guerin, care alături de Albert Calmette au dăruit omenirii cea mai de preț

armă împotriva tuberculozei (vaccinarea B C G), K. I. Skriabin parazitolog sovietic și Al. Ciucă (România).

După ce amintește că „*Alexandru Ciucă în România ne-a dăruit o metodă de tratament în durină, care practic a dus la eliminarea acestei boli în întreaga Europă*„.

Evoluția unor maladii la cabaline, încă nediagnosticate, ce provoacă pierderi majore, au fost semnalate încă din anul 1900 (29). Incidența maximă a durinei a fost în perioada interbelică, datorită cailor armatelor combatante, îndeosebi ale celei țariste și otomane. Durina a fost diagnosticată în anul 1902 de către Profesorul Al. Locusteanu, prin examen clinic și necopsic, la herghelia de la Anadolkiioi-Constanța.

În anul 1906, profesorul C. Șt. Motaș a diagnosticat durina prin examenul microscopic al secreției evidențiind agentul etiologic, *Trypanosoma equiperdum*, la caii suspecți de boală din herghelia Anadolkiioi. Experimental boala a fost produsă prin inocularea secreției la iepure.

După anul 1906 incidența durinei la caii din România a început să scadă, consecutive măsurilor impuse de profesorii Paul Riegler și Al. Ciucă, îndeosebi prin măsurile de diagnostic și ale celor profilactice ce vizau excluderea de la montă a armăsarilor cu orhită (16).

Profesorul Al. Ciucă publică în anul 1910 în: „*Bulletin des epizootes en Roumanie*” evoluția cazurilor de durină: 4 cazuri în anul 1908; 12 cazuri în 1909; 17 cazuri în 1910; 407 cazuri în 1911. După aplicarea măsurilor de diagnostic și profilaxie, durina a evoluat astfel: în anul 1913 – 39 cazuri, în anul 1914 – 64 cazuri, în anul 1915 – 22 cazuri, în anul 1916 – 22 cazuri.

În anul 1922, prof. Al. Ciucă introduce tratamentul durinei prin injectarea de doze subtoxice de *Neosalvarsan* (novarsenobenzol), 4–4,5 ctg/Kg, care este diluat în apă, constatând o scădere a cazurilor de îmbolnăviri astfel că, în anul 1928 au fost 6 cazuri în depozitele de armăsari. Durina a fost eradicată în districtele Tulcea și Constanța și a scăzut semnificativ în districtele Ialomița, Brăila și Ilfov (*Tabelul 1*). După anul 1935, durina a fost complet eradicată în România, fiind sporadic diagnosticată în districtele din Sudul Basarabiei.

În anul 1940 durina a reapărut în 3 departamente, 11 arondismente, 66 comune, totalizând un număr de 594 cazuri, datorită creșterii numărului de herghelii, depozite de armăsari, a nomadismului.

Tabelul 1

Evoluția cazurilor de durină în depozitele de armăsari ale statului și în sectorul privat la iepe, în perioada 1918–1935.

Anul	Depozite de armăsari ale statului	Iepe din sectorul privat
1918	2	14
1919	2	50
1920	22	176
1921	14	97
1922	16	32
1923	13	35
1924	8	80
1925	9	57
1926	15	56
1927	13	40
1928	6	17
1929	5	15
1930	6	17
1931	3	16
1932	4	23
1933	5	24
1934	5	24
1935	3	20

La examenul clinic, profesorul Al. Ciucă evidențiază leziuni cutanate la nivelul coroanei și chișiței, precum și perivulvare.

În tratamentul durinei s-au introdus ulterior noi formule medicamentoase, cu alte substanțe și anume: Antracid methilsulfat și Antracid chlorat, care în amestec de $\frac{3}{4}$ se obține Antracid prosalt, cu rezultate superioare. Prin măsurile de control și profilaxie a durinei, a făcut ca după 10 ani de măsuri severe, în anul 1954 durina a scăzut semnificativ, cazurile devenind sporadice.

Profesorul Al. Ciucă poate fi considerat pe drept cuvânt, *părintele chi-mioterapiei în medicina veterinară*, metoda de tratament introdusă, fiind citată în tratatele de specialitate de mare circulație internațională la acea vreme. Astfel în: „*Traité des maladies internes des animaux domestiques*”

volumul I, apărut în anul 1959, în editura Vigot Freres, Paris, reputații autori R. Manninger și J. Mócsy, descriu la p. 700, tratamentul durinei conceput de Al. Ciucă publicat în 1933.

Profesorul R. Vuillaume s-a oprit apoi asupra celeilalte realizări științifice a lui Al. Ciucă și anume, descoperirea unei *metode originale de diagnostic a febrei aftoase*, aplicată la acea vreme în toate laboratoarele din lume și care a adus servicii imense luptei cu boala, evitând pagube de sute de milioane de dolari.

Profesorul R. Vuillaume se referea la diagnosticul tipului de virus aftos prin metoda de fixare a complementului, realizare a lui Al. Ciucă din anul 1928, dar publicată în anul 1929 într-o prestigioasă revistă medicală engleză: „*The Journal of Hygiene*”, p. 325–338, in London, 08 March, 1929. Pe atunci Al. Ciucă lucra la Institutul „Lister” din Londra, dar ideea s-a născut cu câteva luni mai înainte, în timpul unui stagiu pe care îl efectua la Facultatea de medicină veterinară din Paris (Maison d’Alfort).

Pentru a înțelege importanța realizării și motivul pentru care profesorul Vuillaume aprecia că aplicarea ei în toate țările lumii a evitat pierderi de sute de milioane de dolari, este necesar de a stabili două premise. Prima, că febra aftoasă este cea mai contagioasă și mai păgubitoare boală la paricopitate, existentă în ultimii 100 de ani. A doua, se referă la marile dificultăți pe care le întâmpinau cei ce vroiau să combată boala. În mod normal ea ar fi trebuit să poată fi combătută cu ajutorul unor vaccinuri și seruri specifice, dar aplicarea acestora dădea adesea greș, deoarece se descoperiseră mai multe tipuri de virus aftos (A, O, C etc.), iar vaccinul preparat cu unul din aceste tipuri nu proteja împotriva celorlalte.

Devenise o problemă de mare actualitate găsirea unei metode rapide, simple, care să precizeze tipul de virus care îmbolnăvea la un moment dat, metodă fără de care vaccinarea nu-și putea exercita plenitudinea forțelor sale.

I-a fost dat unui român să realizeze această doleanță. Cum era și firesc, dată fiind importanța descoperirii pentru economia mondială, metoda s-a generalizat imediat, nu fără a fi supusă unui sever și larg examen de verificare în Germania, U.R.S.S., Ungaria, România și alte țări.

În anul 1960 un colectiv de specialiști format din: prof. Vasile Tomescu, I. Gheorghiu și I. Isopescu cercetători de prestigiu la Institutul „Pasteur” din București, au redactat și publicat un studiu monografic, „*Febra aftoasă*”, în care se descrie în mod detaliat contribuția prof. Al. Ciucă la stabilirea diagnosticului prin folosirea RFC-ului.

După apariția monografiei, prof. V.Tomescu, i-a făcut o vizită la domiciliul prof. Al. Ciucă, arătându-i fotografia și testul RFC, octogenarului i-au dat lacrimile, spunând cu modestie: „am făcut și eu ceva pentru diagnosticul febrei aftoase”.

Descrierea de către Ch. Richet și P. Porter a fenomenelor de anafilaxie, încadrate ulterior în grupa reacțiilor de hipersensibilitate de tip imediat (șocul anafilactic), au fost descrise în România stări de hipersensibilitate în tuberculoză de către dr. Slătineanu și dr. D. Danielopolu, iar apoi Carnot și Gr. Slavu modalitatea de reducere a stărilor de hipersensibilitate prin tratarea serului cu acid clorhidric, lucrări citate de J. Minet și J. Leclercq în cartea: „*Les'Applications pratiques de l'Anaphylaxie*”, publicată în anul 1913 la Paris.

La 1 septembrie 1956, prof. Al. Ciucă participă la ședința Societății de Științe Medicale din Republica Populară Română, ocazie cu care se constituie Secția de Medicină Veterinară, în care prof. Al. Ciucă este ales președinte de onoare, iar președinte activ – acad. Radu Vlădescu.

În concluzie, activitatea de cercetare a profesorului Alexandru Ciucă a avut trei direcții principale:

- studiile de imunologie cu referire specială la domeniul anafilaxiei;
- studiile de chimioterapie cu referire specială la tratamentul durinei cu neoslavarsan;
- studiile referitoare la epizootologia febrei aftoase, culminând cu elaborarea metodei de diagnostic prin efectuarea RFC-ului pentru tipizarea antigenică a virusului respectiv.

Pentru meritele sale științifice recunoscute, în străinătate a fost ales membru corespondent al Societății de biologie și al Societății de patologie exotică din Paris.

Alexandru Ciucă, Medic veterinar, a fost ales membru corespondent al Academiei Române din 27 Mai, anul 1946, suprimat la 9 iunie 1948. Hazardul a făcut ca fratele său – Dr. Mihai Ciucă – să fie preluat de Academia R.P.R., iar el, Alexandru Ciucă, să fie exclus.

Doctorul Al. Ciucă era prezentat la Academia Română de Tr. Săvulescu: „*ca cel mai reprezentativ om de știință și profesor din generația îndrumată, de prof. I. Cantacuzino și prof. Paul Riegler, către studiile de imunologie și serologie*”.

Se invocau specialiștii și laboratoarele europene în care se aflase la specializare – la Institutul Pasteur din Paris, cu prof. Railliet, apoi la Berlin,

cu prof. Östertag, la Lister – Institut din Londra – ca bursier al Fundatiei Rockefeller etc., iar după două pagini de text tipărit, Tr. Săvulescu încheia: „*Chemarea lui Al. Ciucă în sânul Academiei Române este o recunoaștere a meritelor ce o datorăm unui distins cercetător român și eminent organizator, iar Academia Română câștigă, suntem convingși, un colaborator dintre cei mai activi și devotați*”. (Analele Academiei Române, Dezbateri, T. LXV, 1945–1946, p. 289–290).

Ales membru corespondent la 27 mai 1946, va fi exclus în 9 iunie 1948 în baza „*Decretul Nr. 76 – pentru transformarea Academiei Române în Academia Republicii Populare Române*” – publicat în Monitorul Oficial nr. 132 bis, din 9 iunie 1948.

Al. Ciucă, exclus din Academia Română, va mai trăi până la 8 martie 1972, la vârsta de 92 de ani trecând la cele veșnice.

Fratele său, M. Ciucă, academician și sub comuniști, va muri în 1969, iar Al. Ciucă va mai trăi și perioada lansării draconicelor „*teze din aprilie*”, din anul 1971, care priveau în primul rând știința și arta.

După cum spunea profesorul Nicolae Nestorescu: „*Profesorul Alexandru Ciucă a fost un organizator desăvârșit care a obținut mari succese în toate marile acțiuni pe care le-a inițiat și datorită faptului că, avea darul de a-și apropia oamenii, pe care ajungea să și-i facă devotați într-un grad nemai întâlnit*”.

Profesorul Al. Ciucă, a fost Doctor în medicină veterinară, profesor de Clinica și profilaxia bolilor infecțioase la Facultatea de Medicină Veterinară a Universității din București, șef al Secțiunii de patologie comparată și al Serviciului de imunizări al Institutului de seruri și vaccinuri „*Dr. I. Cantacuzino*” – calități și demnități avute de dr. Al. Ciucă (la vârsta de 66 ani), era fratele mai mare al acad. dr. Mihai Ciucă.

Deși a fost medic veterinar, a adus o mare contribuție la construirea și înzestrarea Institutului de seruri și vaccinuri „*Dr. Cantacuzino*” la a cărui direcție a fost mulți ani.

La aproape 90 de ani, profesorul Alexandru Ciucă („*Conu Alecu*”-cum îi spuneau colegii și prietenii) venea încă zilnic la Institutul „*Dr. Cantacuzino*”, ca și în tinerețe; era plin de sănătate și vigoare, nu se plângea de nimic în ciuda vârstei înaintate, era totdeauna vesel și bine dispus, își păstrase spiritul nealterat, își asculta cu multă răbdare colaboratorii, avea mult spirit gospodăresc, dându-le totdeauna sfaturi foarte eficiente din punct de vedere practic; era un om de societate, foarte simpatizat și

iubit de toată lumea; nu pregeta să-și invite colaboratorii la mese unde pe lângă teme științifice, aborda și glume și povestiri vânătoarești. Făcea haz de restricțiile pe care i le impuseseră medicii. Era totdeauna prezent la sărbătorirea în Institut, a zilelor onomastice ale colaboratorilor săi.

Zecile de scrisori de felicitare sosite de pe diferite meridiane cu ocazia împlinirii a 90 de ani de viață l-au aflat pe „răzășul Alecu” la locul său de muncă, în Institutul „Dr. Cantacuzino”.

Activitatea, cât și rezultatele cercetărilor profesorului Alexandru Ciucă, au influențat în mod substanțial, atât gândirea, cât și orientarea ulterioară a medicilor veterinari practicieni și infecționiști din țară.

De o extraordinară vigoare trupească și intelectuală, nonagenarul continua să lucreze și să-și redacteze articolele cu mâna stângă (*Fig. nr. 4*), deoarece își pierduse mâna dreaptă într-un accident de tren (alunecase de pe scara unui vagon, în timpul unei deplasări de serviciu). Cu o voință de fier el și-a educat mâna stângă să scrie și să lucreze în laborator și a activat astfel încă 22 de ani.

Fig. nr. 4 – Prof. Al. Ciucă, nonagenar, în anul 1970, încă mai lucrea la microscop.

A lucrat și înregistrat extrem de multe fapte, experimentale și clinice, dar a publicat relativ puțin în termeni convenționali actuali (42 lucrări proprii și a condus 43 teze de doctorat), iar atunci când a făcut-o, a folosit exclusiv cercetările personale.

La festivitatea omagială din toamna anului 1970, organizată la împlinirea venerabilei vârste de nouă decenii de viață, de către Societatea de Medicină Veterinară și Facultatea de Medicină Veterinară, Ministrul Educației și Învățământului (Mircea Malița, Discurs omagial rostit în aula Facultății de Medicină Veterinară din Bueurești, cu prilejul împlinirii a 90 de ani de viață ai savantului, 27 noiembrie 1970), arăta: „*Alexandru Ciucă aparține unei mari familii de creatori, unei mari școli de știință, de care ne leagă îndrăzneala temelor, convertirea lor în aplicații practice, transformarea științei în operă utilă pentru națiune*”.

În cuvântul său de răspuns la festivitatea omagială, profesorul Ciucă a spus în încheiere:

„*Doresc din tot sufletul ca Facultatea noastră să-și poată întinde ființa fizică și zestrea tehnică la nivelul aceleia spirituale și idealurilor actualei generații dinamice și plină de elan*”.

Blândetea, răbdarea, omenia, vorba lui molcomă moldovenească, l-au făcut pe Cantacuzino să-l numească „*răzășul Aleu*”.

Iar competența sa recunoscută, clădită în țară și la Institutul Pasteur din Paris, unde a lucrat alături de celebrul Gaston Ramon – descoperitorul procedurii de preparare al anatoxinelor, l-au recomandat de a deveni pentru mulți ani nu numai director adjunct al Institutului Cantacuzino, dar omul care a stat zi și noapte lângă meșterii care au clădit și utilat acest institut.

S-a stins din viață la 9 martie 1972, vârstă de aproape 92 de ani, lăsând în conștiința tuturor medicilor umani și veterinari o amintire de neuitat.

Pentru munca sa de o viață, greu de cuprins în amănunt, dar care strălucește prin opera sa, a fost distins cu „*Ordinul Meritul Științific*” de către Consiliul de Stat în noiembrie 1971, cu ocazia Semicentenarului Institutului „Cantacuzino”. În cadrul celui de-al 41-lea Congres al Asociației Mondiale de Istoria Medicinii Veterinare, care s-a ținut la Colegiul Imperial din Londra între 10–12 Septembrie 2014 (*The 41st Congress of the World Association for the History of Veterinary Medicine – WAHVM, will be held at Imperial College, London, United Kingdom 10–13 September 2014*), s-a prezentat lucrarea intitulată: „*Contribuția profesorului Alexandru Ciucă (1880–1972)*”.

la diagnosticarea și eradicarea bolilor la animale” (*The contribution of Professor Alexandru Ciucă (1880–1972) in the diagnosis and eradication of animal diseases*), unde au fost prezenți colaboratorii mei conf. dr. Ioana-Cristina Andronie și conf. dr. Viorel Andronie.

Profesorul Al. Ciucă, cât și fratele său Acad. Mihai Ciucă și-au donat colecțiile lor de artă către Academia Română și altor muzee din țară unde, Mihai Ciucă figurează, în catalogul din anul 1939, alături de fratele său Alexandru Ciucă, printre donatorii „Muzeului Toma Stelian”. Mulți dintre apropiații lui Ciucă au fost implicați în conducerea muzeului și constituirea colecțiilor, profesorul Ioan Cantacuzino, în calitate de Președinte al „comitetului artistic” instituit după intrarea muzeului în posesia statului prin legat testamentar, George Oprescu, în calitate de director al muzeului din 1931, dr. Ionescu-Mihăiești, dr. Slătineanu, Șt. Popescu printre donatori. [5].

Orientarea lui Mihai Ciucă către această instituție a fost, așadar, firească. În articolul George Oprescu, muzeograf Petre Oprea afirma: „Printre primii care, din propria inițiativă, au împrumutat muzeului, pentru un timp mai îndelungat, lucrări de artă, au fost dr. Maria Stănculeanu, dr. I. Cantacuzino, Eugen Stătescu, Nora Steriadi, M. Ciucă, George Olszweski, care, după un timp, le-au donat definitiv”.

Dacă Alexandru Ciucă figurează în catalogul redactat de Oprescu în 1939 ca donator a două picturi de Ghiață, fratele său Mihai, deși apare în lista de donatori ai muzeului, nu figurează cu nici o operă în catalog. Inventarele Secției de pictură românească de la Muzeul Național de Artă al României, unde se află din anul 1950 colecția Toma Stelian, nu oferă informații suplimentare despre natura donației lui Mihai Ciucă către această instituție. Un loc important l-a ocupat Daumier în colecția dr. Ciucă. Acest fapt nu este nici el întâmplător. După cum au sugerat Ștefan Godorogea și Emanuel Bădescu, Daumier a avut un ecou considerabil în România, încă din timpul vieții.

Colecția de gravuri orientale a fost donată de frații Ciucă, Academiei Române în anul 1954 și se păstrează în cabinetul de stampe.

Localitatea Dorohoi (atestată documentar la 6 octombrie 1407) a avut și ea o serie de personalități care au slujit dreptatea la Tribunal pe funcția de „prezidenți” între care amintim pe Aga Iancu Anastasiu, Nicu Gane, Manolache Drăghici (1801–1886) bunicul lui Nicolae Iorga, apoi tot aici a lucrat pe la 1858 ca asesor și Costea Haret, tatăl viitorului ministru și

reformator al învățământului românesc *Spiru Haret*, la fel și *Platon Ciucă* (1848–1898) tatăl academicienilor *Alexandru* și *Mihai Ciucă*, a lucrat ca practicant la tribunal, iar în perioada de după 1900 îl amintim pe *Mihail G. Orleanu* (1859–1942) fost președinte la Tribunalul Dorohoi care în timpul cât era Ministrul Comerțului și Industriei a elaborat contestata „*Legea Orleanu*” care îngreădea dreptul la grevă, *Teodoreanu Al. Osvald* (1869–1938), tatăl genialului *Păstorel Teodoreanu*, care în 1894 se afla la Dorohoi ș.a.

Muzeul din Săveni, cuprinde și Colecția Memorială Frații dr. *Alexandru* și *Mihai Ciucă*: obiecte personale, manuscrise, diplome, medalii, corespondență, fotografii, cărți, distincții ale Academiei Române, ce evocă viața și activitatea savanților *Alexandru Ciucă* (1880–1972), medic veterinar, profesor universitar la Facultatea de Medicină Veterinară din București, membru corespondent al Academiei Române (din anul 1946) și ale fratelui său *Mihai Ciucă* (1883–1969), bacteriolog și parazitolog, profesor universitar la Facultatea de Medicină din Iași și din București, academician (din anul 1938). Muzeul a fost înființat în anul 1964, funcționând într-o clădire monument de arhitectură, construită în secolul al XVIII-lea.

Cunoșterea istoriei permite dezvoltarea personalității și independenței științifice, încurajarea inițiativei și inspirând încrederea în posibilitățile proprii ale cercetătorului științific.

Bibliografie

- [1] ***, 75 de ani de la întemeierea învățământului medicinei veterinare în România, 1856–1931, Tipografia Cultura, București, 1931.
- [2] ***, Alma Mater Veterinaria Bucurensis la a 140-a aniversare, Ed. All, București, 2001.
- [3] ***, Personalități din trecutul medicinei veterinare, Vol. I, Societatea de Medicină Veterinară, București, 1987.
- [4] Bălan, St., Mihăilescu, M., Istoria științei și tehnicii în România, Ed. Academiei Române, București, 1985.
- [5] Bîlcu E., Colecția de gravuri a acad. *Mihai Ciucă*, Studii și cercetări de bibliologie, București, I, 1955, p. 299–305.
- [6] Ciachir, N., Din istoria Bucovinei: 1775–1944, Editura Oscar Print, București, 1999.
- [7] Cornil, A. V., Babeș, V., Les bactéries et leur rôle dans l’anatomie et l’histologie pathologiques des maladies infectieuses, Ed. Félix Alcan, Paris, 1885.

- [8] Curcă, D., The Romanian Scientist-Prof. Victor Babeș, *Historia Medicinae Veterinariae*, 27, 5–6, 2002, p. 333–347.
- [9] Curcă, D., Formarea primelor școli de agricultură și a celor de medicină veterinară din România, Simpozion Facultatea de Medicină Veterinară, Rezumat p. 11–13, București, 11 oct. 2002.
- [10] Curcă, D., Andronie, Ioana-Cristina, Andronie, V., Romanian priorities in control and eradication of epizootic diseases in veterinary medicine, The 32nd Congress on the History of Veterinary Medicine, 15–19 August, 2001, Oslo, Norway, Abstracts, p. 20–21.
- [11] Curcă D., Andronie, Ioana-Cristina, Andronie V., The establishment of the first Agricultural Schools and Veterinary Medicine Schools in Romania, 33rd International Congress on the History of Veterinary Medicine, Lutherstadt Wittenberg, Germany, 21–24 august 2002, Abstracts, p. 23.
- [12] Curcă, D., Romanian priorities in control and eradication of epizootic diseases in veterinary medicine, *Lucrări științifice U.Ș.A.M.V., Seria C*, vol. XLIV–XLV, 2001–2002, p. 127–140.
- [13] Curcă, D., Personalități marcante ale medicinei veterinare militare din Bucovina. Conferință la Asociația Medicilor și Farmaciștilor Ofițeri în Rezervă „General doctor CAROL DAVILA” – A.M.F.O.R. Fondată în anul 1990, la Cercul Militar Național, București, Ședința din 18 oct. 2012.
- [14] Curcă, D., Academicienii frații Ciucă: Cpt. (r) dr. vet. Alexandru Ciucă și Cpt. (r) dr. Mihai Ciucă, evocarea activității lor. Conferință la Asociația Medicilor și Farmaciștilor Ofițeri în Rezervă „General doctor CAROL DAVILA” – A.M.F.O.R. Fondată în anul 1990, la Cercul Militar Național, București, Ședința din 26 oct. 2012.
- [15] Curcă, D., Personalități marcante ale medicinei veterinare din Bucovina, membri ai Academiei Române (I. Acad. m. o. Gheorghe Udrișchi; Acad. m. c. Petre Spânu) în *STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS*, vol. VII, 2014, p. 37–58.
- [16] Curcă, D., Andronie, Ioana-Cristina, Andronie V., Contribution of Professor Alexandru Ciucă (1880–1972) in the diagnosis and eradication of animal diseases. The 41st Congress of the World Association for the History of Veterinary Medicine – WAHVM, Imperial College, London, United Kingdom 10–13 September 2014.
- [17] Curcă, D., Omagiu de recunoștință și respect românului-moldovean, Acad. (m.c.) Alexandru Ciucă (1880–1972), personalitate de prestigiu a medicinei veterinare mondiale din Secolul XX, Simpozion Științific Internațional „40 ani de Învățământ Superior Medical-Veterinar în Republica Moldova”, 9–10 Octombrie 2014, Chișinău. *Lucrări Științifice Vol. 40, Medicină Veterinară*, p. 374–382, ISBN 978–9975–64–263–7.

- [18] Curcă, D., Personalități marcante ale medicinei veterinare din Bucovina, membri ai Academiei Române (II. Acad. m. c. Prof. dr. Ciucă Alexandru), comunicare la Sesiunea Anuală de Comunicări Științifice a Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române, București.
- [19] Hortopan, Gr., Enciclopedie veterinară. Creșterea și boalele animalelor domestice. Noțiuni de hipologie, Editia a II-a, Tipografia „Revista Geniului”, București, 1912.
- [20] Iacobescu, M., Din istoria Bucovinei, 1993, Vol.I (1774–1862), București, Ed. Academiei Române, București, ISBN 973–27-0449–7, ISBN 973–27-0448–9
- [21] Iftimovici, R., Frații Mihai și Alexandru Ciucă, Junimea, Iași, 1975.
- [22] Israil, Anca-Michaela, Personalități de prestigiu ale Institutului Cantacuzino, Editura „Asclepius”, București, 2009.
- [23] Motaș, C. S., Piroplasmoze. Arhiva Veterinară, vol. V, nr. 6, p. 350–359, București, 1908.
- [24] Nistor, I., Istoria Bucovinei, Editura Humanitas, București, 1991.
- [25] Picu, Valeria-Maria, Învățământul agricol din București, Editura Ceres, București, 2002.
- [26] Riegler, P., Ciucă, Al., Rolul sero-vaccinațiilor în prevenirea și combaterea bolilor infecțioase. Analele Academiei Române, București, 1924.
- [27] Simionescu, C., Moroșanu, N., Pagini din trecutul medicinei veterinare românești, Editura Ceres, București, 1984.
- [28] Stancu, I., Reprezentanți de seamă ai medicinei veterinare românești (1856–2001), Editura Coral Sanivet, București, 2002.
- [29] Stavrescu, P., Hipologie întocmită pentru ofițeri, crescători și amatori de cai, Stabilimentul grafic I.V. Socecă, Bucuresci, 1900.
- [30] Țugui, P., Bucovina – istorie și cultură, Editura Albatros, București, 2002.